

Časopis pro pěstování matematiky a fyziky

Zprávy

Časopis pro pěstování matematiky a fyziky, Vol. 68 (1939), No. Suppl., D25--D30

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/120756>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1939

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Z P R Á V Y.

Prof. Ing. Dr. techn. Josef Kounovský šedesátníkem.
Dne 25. srpna 1938 dožil se v plné svěžesti šedesáti let řádný profesor Českého vysokého učení technického v Praze, Ing. Dr. techn. Josef Kounovský. Narozen roku 1878 v Chrástanech v okresu rakovnickém jakožto syn řídicího učitele, studoval reálku v Rakovniku a tam také roku 1896 vykonal maturitní zkoušku s vyznamenáním. Svá vysokoškolská studia konal na České technice v Praze jakožto řádný posluchač tehdejšího obecného oddělení a stavebního inženýrství. Roku 1899 podrobil se první státní zkoušce zeměměřičské a současně v letech 1898 až 1900 navštěvoval jakožto mimořádný posluchač filosofickou fakultu Karlovy university v Praze. Svou pedagogickou dráhu zahájil jakožto asistent české reálky v Praze I. v l. 1901/1902 a po té jakožto asistent profesora deskriptivní geometrie Karla Pelze na České technice v Praze v roce 1903, kdy získal také vysvědčení učitelské způsobilosti pro vyšší reálky z matematiky a deskriptivní geometrie.

Ve své školské působnosti pokračoval na středních školách v Hradci Králové a v Praze, kde se stal profesorem. Současně zahájil však také již svou publikační činnost uveřejněním vědeckých pojednání ve výročních zprávách těchto škol, předložil disertační práci „O sestrojování kuželoseček za dané podmínky oskulační“, 1. června byl promován na doktora věd technických a získal stipendium v roce 1908/1909, studoval na polytechnice v Curychu.

Ale sklon k vědecké práci vedl profesora Kounovského dále. Roku 1910 předložil habilitační spis „Prostorová křivka stupně třetího“, ve kterém ryze synteticky probírá velmi zevrubně vlastnosti této křivky a připojuje některé její konstrukce z daných prvků. Dne 10. května 1912 byla mu ministerským výnosem udělena venia docendi na českém vysokém učení technickém v Praze, kde jakožto docent přednášel od roku 1912/1913 s přestávkou téměř jednoho roku za světové války, v níž sloužil jako domobranecký nadporučík.

Od roku 1923 přednášel deskriptivní geometrii na zeměměřičské škole a od roku 1925, po odchodu profesora Dr. Bedřicha Procházky na odpočinek, též na vysoké škole strojíního a elektrotechnického inženýrství v Praze. Od října r. 1926 je také

členem zkušební komise pro učitelství kreslení na středních školách a po té i pro deskriptivní geometrii. 17. prosince 1926 byl jmenován řádným profesorem a přednostou ústavu deskriptivní geometrie na vysoké škole strojího a elektrotechnického inženýrství, na niž byl i děkanem v studijním roce 1936/37.

Kromě zmíněných již prací uveřejnil prof. Dr. Josef Kounovský celou řadu odborných pojednání v Časopise pro pěstování matematiky a fysiky, v Technickém obzoru, v Rozhledech matematicko-přírodovědeckých a v Zeměměřičském věstníku, zejména roku 1914 článek „Rekonstrukce ze snímků se známou vnitřní orientací“, 1915 „Poznámka k problému normál elipsoidu“, 1925 „Jednoduchá konstrukce stanoviska“, 1928 „Geometrický základ metody Roussilheovy“, 1936 „Příspěvek ke grafickému řešení problému zpětného protínání v prostoru“, a mnohé jiné.

Společně s prof. Dr. F. Kadeřávkem a prof. Dr. J. Klímou vydal učebnici „Deskriptivní geometrie, I. a II. díl“ (Knihovna spisů matematických a fyzikálních, svazek 16. a 17., Praha 1929, 1932).

V tomto bohatě ilustrovaném díle je shrnuto opravdu vše, co potřebují k studiu nejen posluchači inženýrství všech vysokých škol technického směru, ale i obsáhlá látka pro kandidáty profesury deskriptivní geometrie na středních školách. Také jeho činnost jakožto spolupracovníka naučného technického slovníku je velmi rozsáhlá a svědčí, právě tak jako jeho přednášky, o tom, že prof. Dr. Kounovský je vynikajícím pedagogem, který provede dané téma podati jasně a výstižně, takže i posluchači méně talentovaní hravě vnikají do problémů deskriptivní geometrie, která tak mnohému se s počátku zdá býti nesnadnou vědou, kladoucí nesmírné požadavky na představivost a prostorový názor. Prof. Dr. Kounovský přednáší deskriptivní geometrii pro posluchače vysoké školy strojího a elektrotechnického inženýrství, pro posluchače zeměměřičského inženýrství, geometrii se zvláštním zřetelem ke kreslení pro kandidáty profesury na středních školách, vybrané stati z deskriptivní geometrie a vybrané stati z projektivní geometrie pro kandidáty profesury deskriptivní geometrie na středních školách. Též přednáší v kursech pedagogické akademie pro učitele měšťanských škol. Takováto rozsáhlá činnost pedagogická pochopitelně zaběře mnoho času, a přece prof. Dr. Kounovský zajímá se stále živě o problémy své vědy a rád zapřádá rozhovory o příbuzných oborech geometrie a matematiky vůbec.

Ale to není vše. Prof. Dr. Kounovský je milým společníkem, jest opravdovým přítelem posluchačů, s nimiž rád rozmlouvá

a není snad jediné otázky veřejného života, pro niž by neměl neutichající zájem. Je jenom samozřejmostí, že všichni, kdo ho znají, přejí mu mnoho zdraví a zdaru v jeho díle do mnohých dalších let.

M. Mikan.

Šedesát let profesora Ing. Dr. techn. Augustina Semeráda.
27. srpna 1938 vzpomínali jsme šedesátin prof. dr. Semeráda, jednoho z těch, kterým vděčíme za pokrok české geodesie v posledních třiceti letech.

Rodák z Kutné Hory studoval tam nižší reálné gymnasium a pak vyšší reálku. Na české vysoké škole technické v Praze studoval tehdejší odbor zemědělsko-technický. V 22 letech jako mladý inženýr vstoupil do praxe, v níž pobyl šest roků. Byla to jeho doba příprav, kdy se seznámil nejen se službou katastrální od evidence katastru v malém venkovském městě až do triangulační a početní kanceláře ministerstva financí ve Vídni, ale kdy doplnil také svoje teoretické vzdělání studiem na vysoké škole technické a universitě ve Vídni a později na universitě v Berlíně i na technice v Charlottenburgu. Jména jeho učitelů a představených (prof. dr. Tinter, pluk. dr. Daudlebský ze Sternecků, dvor. r. Broch, prof. Helmert, prof. H. Struve, prof. A. Galle) sama ukazují, jakou cestou se přípravy prof. Semeráda braly. Dokončil je studijní cestou přes Německo, Francii a Švýcarsko. Na této cestě navázal styky s francouzským geodétem Ch. Lallemandem a s ředitelem mezinárodního ústavu pro míry a váhy v Sèvres R. Benoitem.

Od r. 1906 působí prof. Semerád na české technice v Brně. Po čtyři roky jako adjunkt a později habilitovaný docent, od r. 1910 jako mimořádný profesor a od r. 1913 jako řádný profesor nižší a vyšší geodesie.

Práce prof. dr. Semeráda se dají shrnouti do šesti velkých skupin: Triangulace včetně měření základen, volba zobrazovacího způsobu, nivelace, studium strojů, práce nižší geodesie včetně fotogrametrie a práce organizační povahy.

V článku, jehož rozsah jest omezen, mohu se zmíniti jen o pracích nejdůležitějších a takových, jež mohou zvláště zajímat čtenáře Časopisu.

Z prvé skupiny bych vybral disertační práci prof. Semeráda „Transformace katastrální triangulace království českého na souřadnicový systém „Pražská hvězdárna“ s připojením ku pracem rakouského měření stupňového“. Tato práce, v níž jsou ze zeměpisných souřadnic základního bodu Herrmannskogel u Vídně a z výsledků triangulace odvozeny zeměpisné souřadnice Pražské hvězdárny, byla cenným příspěvkem k řešení sporu o tyto souřadnice.

Většinu prací prof. Semeráda prostupuje snaha podati vždy rozbor přesnosti měřické látky. Tak na př. „Rozbor přesnosti

výsledků trigonometrické triangulace stupňového měření v Království Českém“ (Rozpr. Č. A. II č. 27, 1911) doplňuje oficiální publikace vídeňské výpočtem středních chyb vyrovnaných směrů a to jednak z vyrovnání ná stanicích, jednak z vyrovnání sítí. Nebo v pojednáních „Podrobná měření délková dráty a pásmy invarovými“ (Techn. O. 1916) a „Srovnávací délková měření dráty a pásmy invarovými“ (Rozpr. Č. A. II č. 25, 1916), v nichž prokazuje rovnocennost měření pásmy a dráty, podává autor cenný rozbor měřických chyb.

Velká skupina prací prof. Semeráda se zabývala volbou zobrazení. Jeho habilitační práce podávala návrh nových soustav katastrálních souřadnic pro Rakousko (Techn. O. 1907). Po převratu se četnými pracemi účastnil výměny názorů o nejvhodnějším zobrazovacím způsobu pro ČSR. Došel svými studii k tomu, že pro náš stát poskytuje nejvíce výhod jednoduché zobrazení kuželové.

Pokud jde o nivelace, vyšly pod vedením prof. Semeráda z oddělení pro výškovou službu v ministerstvu veřejných prací dvě základní publikace: „Soupis výškových značek v nivelační síti I. řádu republiky československé“. R. 1920. — „Instrukce pro přesné nivelace“. Díl I. Polní práce. R. 1921.

Prof. Semerád je jedním z těch, kteří pomáhají vytvářet lepší, dokonalejší měřické stroje tím, že ověřují jejich přesnost a výkonost. V takové spolupráci je prof. Semerád přes třicet roků s fou. Jos. & Jan Frič a vydal v tomto směru řadu publikací. — Prof. Semerád už od r. 1911 propaguje u nás zavedení setinného dělení kvadrantu (T. O. 1911. „Pro zavedení setinného dělení úhlového“). Aby byly k zavedení setinného dělení připraveny potřebné tabulky, vydal s dr. Mil. Valouchem „Pětimístné tabulky logaritmicko-trigonometrické pro šedesátinné a setinné dělení kvadrantu a polygonální tabulky pro setinné dělení kvadrantu“. Oba autoři — letošní jubilanti — se, doufám pevně, dočkají do svých sedmdesátin, že bude setinné dělení zavedeno i u nás.

Z prací, jež se týkají oboru nižší geodesie bych uvedl publikace z fotogrametrie. Prof. Semerád prozkoušel užití fotogrametrie, její hospodárnost a docílenou přesnost v různých aplikacích: pro polohové vrstevnicové plány, letecké plány, profilové řezy podobizny. Snaží se o sestrojení i prozkoušení našich strojů.

Prof. Semerád má význačný organizační talent. Už od r. 1908 upozorňoval na nutnost organisovat vyměřování polohová a výšková tak, aby se prováděla hospodárně bez zbytečného opakování a aby vyhovovala pokud možno požadavkům na ně kladeným. — Po převratu se snažil, aby vyměřovací služba byla soustředěna a to v ministerstvu veřejných prací. Tehdy k tomu nedošlo. Nyní se o tom začíná uvažovat znovu. Ať již tyto soustřeďovací snahy skončí

jakkoli, bylo by satisfakcí pro prof. Semeráda, budou-li se měřické práce prováděti hospodárně a budou-li vyhovovat měřítku, danému moderními geodetickými pracemi zahraničními. — I jinak je patrný organizační talent prof. Semeráda. Je jedním ze zakladatelů spolku českých geometrů (r. 1912). — Byl prvním redaktorem časopisu Zeměměřičský Věstník a řídil jej prvních deset roků. — Dal popud k založení československé fotogrametrické společnosti. — V geodeticko-geofyzikálním komitétu při Národní radě badatelské, jehož je místopředsedou, podal četné referáty, hlavně z oboru nivelací, triangulací, měření základen, zobrazení a bibliografie.

Z knih prof. Semeráda uvádím jen nejobsáhlejší „Příručku praktické geometrie“, vydanou J. Č. M. a F. v r. 1921. Recensenti uznali její kvality: stručnost, úplnost látky, hojnost obrázků a příkladů, zavedení setinného dělení, citování příslušné literatury atd.

Jako profesor a jako předseda komise pro státní zkoušku zeměměřičskou a později pro II. státní zkoušku v oddělení zeměměřičského inženýrství měl a má prof. Semerád velký vliv na úroveň absolventů naší vysoké školy. Ještě větší vliv měl a má na své asistenty.

K výsledkům dosavadní práce v geodesii nutno prof. Semerádovi jen blahopřát. Pro příští práci mu přejeme plného zdraví.

B. Kladivo.

Dr. Miloslav Valouch, ředitel naší Jednoty, dožil se 20. srpna 1938 šedesáti let. Upouštíme na jeho žádost od obvyklého vylíčení života a ocenění činnosti odborné i spolkové. Vzhledem k jeho obdivuhodné životní energii a pracovitosti jsme přesvědčeni, že tak jako dosud také další desetiletí jeho života budou vyplněna pilnou prací ve službách rozvoje matematiky a fysiky u nás. Přejeme mu k tomu hlavně dobré zdraví a zdar v práci, které bude dvojnásob potřeba za nynějších zhoršených poměrů. K oslavě jubilea otiskujeme jeho podobiznu.

Redakce.

Úmrtí. Z členů Jednoty zemřeli: Marie Holubová, profesorka IV. reál. gymnasia v Brně, Ferdinand Hrubeš, ředitel reálky v. v. v Praze, dr. František Košek, profesor v. v. v Praze, Jan Lexa, finanční rada v. v. v Praze, Zdeněk Mašek, profesor vyš. lesnické školy v Písku, Norbert Pučan, mechanik v Brně, a dr. Vladimír Šupík, profesor reál. gymnasia v Mostu.

Osobní. Na rok 1938-9 byli zvoleni prof. dr. Juraj Hronec rektorem Štefaníkovy techniky v Turč. Sv. Martině, prof. dr. Jindřich Křepelka děkanem přírodovědecké fakulty Karlovy university v Praze, prof. dr. Leopold Šrámek děkanem vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství a prof. dr. Josef Ryšavý děkanem vysoké školy speciálních nauk při čes. vys. učení technickém v Praze. — Prof. dr. Josef Kaucký byl jmenován mimořádným profesorem matematiky

na Štefánikově technice v Turč. Sv. Martině. — Prof. dr. Jiří Klapka byl jmenován mimořádným profesorem deskriptivní geometrie a stereotomie na Štefánikově technice v Turč. Sv. Martině. — Doc. dr. Jaroslav Šafránek byl jmenován radou vědeckých ústavů při přírodovědecké fakultě Karlovy university v Praze. — Dr. Jaroslavu Nussbergrovi byla udělena *venia docendi* pro obor technické metronomie na vysoké škole speciálních nauk při čes. vys. učení technickém v Praze. — Prof. dr. Jaroslav Buchar byl jmenován ředitelem reálky v Jičíně. — Řed. Josef Krejčí byl jmenován ředitelem ref. reál. gymnasia v Brně-Král. Poli. — Řed. J. Kraus byl jmenován ředitelem II. reál. gymnasia v Praze II. — Prof. Jan Landsman byl jmenován ředitelem ústavu učitelského v Litomyšli. — Řed. J. Míka byl jmenován ředitelem reálky v Písku. — Řed. Konrád Rotrekl bylo jmenován st. ředitelem měst. reál. gymnasia v Hlohovci. — Řed. O. Šimák byl jmenován ředitelem reál. gymnasia v Poličce.

Charles Edouard Guillaume zemřel 13. června 1938. Narodil se 1860 ve Fleurier ve Švýcarech. Byl spolupracovníkem prvního ředitele mezinárodního ústavu pro míry a váhy v Sèvresu a v r. 1915 se stal jeho nástupcem. Zasloužil se o rozšíření mezinárodní soustavy metrické; obsáhlými vědeckými studiemi vytvořil slitinu invaru a uplatnil její praktické rozšíření v geodesii a v industrii. Byl poradcem řadě československých vědeckých pracovníků, kteří mu zachovají zaslouženou poctu.

Dr. A. Semerád.

Reformní komise pro reálné předměty na středních školách při JČMF. Výbor JČMF zvolil iniciativní komisi, aby sledovala všechny snahy o reformu našich středních škol a připravovala návrhy na tuto reformu, zejména pokud jde o předměty reálné. Členy komise jsou zatím vysokoškolská profesora Kořínek, Kössler a Nachtikal, vrchní školní rada Ingrid a středoškolská profesora Teplý, Vyčichlo a Wangler. Komise je zmocněna přibírat si postupně spolupracovníky. První schůzi konala komise dne 5. prosince 1938. Zvoleni byli referenti: pro otázky všeobecné Kössler, pro matematiku Teplý, pro fyziku Wangler, pro deskriptivní geometrii Vyčichlo a pro chemii prof. dr. Frant. Jahoda, který byl do komise kooptován. Bylo usneseno, aby se vyšlo z kritiky nynějšího stavu (dosavadních osnov a učebních cílů jednotlivých předmětů na různých typech středních škol).

Členové Jednoty se žádají, aby své zkušenosti a návrhy — odděleně pro jednotlivé předměty — zaslali laskavě nejpozději do konce února t. r. na adresu dr. Al. Wanglera, Praha III, Letenská ul. 4.

Pro snadnější zpracování došlých návrhů se přispívatelé žádají, aby své náměty uvedli v tomto pořadí: 1. učební cíl, 2. učebné osnovy, 3. výběr látky (minimalisace učiva), 4. rozvržení látky do jednotlivých tříd, příp. typů středních škol, 5. počet týdenních hodin v jednotlivých třídách, a to pro každý předmět zvlášť.

Redakce.